

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRHIIEI ORTODOXE ROMĂNE A ARADULUI

Ortodoxia și Românismul în trecutul nostru.

De Dr. Grigorie Gh. Comșa, Episcopul Aradului.
(Continuare).

CAP. IV.

Ortodoxia și neamul înainte de Ștefan cel Mare și pe timpul marelui domnitor moldovean.

O indisolubilă legătură exista în timpurile acestea între biserică și stat. Aducem ca dovezi unele documente din anul 1388, 1407, 1424 și 1448.

În anul 1388 se înființează mănăstirea Bistrița, iar în anul 1407 mănăstirea Neamțu. Dl. Iorga ne spune: Ca și Bistrița, Neamțul era deopotrivă ctitoria lui Alexandru și a Vlădicăi, pe care el îl voise și-l așezase în scaunul de păstorie. Dl. Iorga reproduce și actul cel mai vechiu, care arată că cele două mănăstiri erau ctitorii comune ale Domnitorului și mitropolitului: „Prea-Sfințitul Mitropolit Chir Iosif al Moldovlahiei, cu buna îngăduire a lui Dumnezeu și a Precistei Mariei lui și a cinstitei lui Înălțări (hramul), mănăstirii vlădiciei mele din Neamț, bine am voit Vlădicia Mea și cu fiul Vlădiciei Mele, Io Alexandru Voevod, Domnul Țării Moldovei, și am dat aceste mănăstire mai sus zisă popei lui Chir Domeșian, tot așa și mănăstirea Adormirea Precistei Născătoare de Dumnezeu, care este la Bistrița¹⁾).

Interesant este a vedea că mitropolitul a însărcinat pe jupânul Petru Ureche, boer al lui Alexandru cel Bun, ca să predea eghemenului Domeșian toate odoarele celor două

mănăstiri. Între Domn și mitropolit era deci o strânsă comunitate de concepții, ei colaborau, în cele sfinte ca și în cele politice.

Avem dovezi istorice și din secolul XV-lea, că biserica ortodoxă a stat în slujba naționalismului. Alexandru cel Bun în anul 1424 boerește pe preotul luga din Baia, dăruindu-i: „*pentru slujbele lui drepte și credincioase*“ satul Buciumenii de lângă Baia. Slujbele acestea drepte și credincioase preotul luga le-a făcut ca preot de oaste al lui Alexandru cel Bun.

În anul 1448 Petru Vodă scutește satele Ciulineștii, Ghereștenii și Roșca de lângă Hârlău să nu plătească bir, în soldă să nu umble, ci în toate cele publice îi dă în stăpânirea mănăstirii Pobrata (după Xenopol).

Ortodoxia și Românismul sub Ștefan cel Mare.

Pe vremea lui Ștefan cel Mare, pe scara vieții sociale, cea mai înaltă treaptă o ocupă mitropolitul cu episcopii, precum ne arată un act din 14 Octombrie 1473: „Iar spre aceasta e marea mărturie a însuși domniei mele mai sus scrisului noi Ștefan Voevod — și ai preaiubiților fii ai domniei mele Alexandru și Petru și Bogdan și a mitropolitului nostru Chir Teoctist dela Suceava și a episcopilor noștri Chir Tarasie, episcop dela mitropolia de jos și Chir Ioanichie episcop dela Rădăuși și a tuturor boerilor noștri moldovenesți, mari și mici... și alți boieri ai noștri, cari au fost de față mari și mici“. ¹⁾ Răposatul profesor Dr. Ioan Ursu

¹⁾ N. Iorga: Monăstirea Neamțului. Viața călugărească și munca pentru cultură. Mănăstirea Neamțului, 1925 p. 9.

¹⁾ I. Ursu: Ștefan cel Mare. București 1925 p. 338.

dela universitatea din București, spune că între stat, reprezentat prin Domn, și Biserică existase o legătură trainică — »Ștefan a făcut toate sacrificiile pentru întărirea Bisericii. Aceasta la rândul ei a sprijinit și apărat statul cu sinceritate și credință. Biserica noastră s'a subordonat totdeauna intereselor supreme ale statului, pe care l-a ajutat în toate împrejurările¹⁾).

Reprezentantul Bisericii, mitropolitul Teoctist, precum scriu analele putnene, — a avut fericirea să ungă domn pe Ștefan cel Mare. „După acestea s'au adunat toată țara dimpreună cu luminatul Mitropolit Kir Teoctist — și l-au uns Domn pe Siret la locul ce se chiamă până azi Dereptate.²⁾

Acest Teoctist în timpul lui Petru Aron a fost în fruntea consiliului domnesc, iar sub Ștefan cel Mare a fost un devotat sfetnic al domnitorului. Așa înțelegem că în multe acte apare ca martor imediat după numele domnitorului. „In actul de garanție pentru credința lui Ștefan față de Poloni din 1462, apar mitropolitul Teoctist, clerul, consiliul domnesc și țara întreagă“. *Iată noi Teoctist, Mitropolitul Moldovei — zice el — și cu toți boierii moldoveni, cu duhovnici și cu mireni, cu bogați și cu săraci și cu toți sfetnicii Domnului nostru Ștefan, ... bătrâni și tineri și cu toată țara mărturisim ... că în veci nu ne vom despărți de domnia sa craiul..., ci vom ținea, ca iubitul nostru Domn Ștefan... să fie credincios și plecat... domniei sale craiului și sfintei coroane leșești ... și-l vom sfătui cu stăruință ca pe un milostiv Domn al nostru să rămâie și să se fie de acelaș obicei ca bătrânii voievozi ai Moldovei dinaintea lui și din acele obiceiuri să nu iasă niciodată până la moarte împreună cu noi³⁾.*

Un document din 8 Iunie 1458 prezintă ca martor numai pe mitropolitul Teoctist fără amintirea boierilor din consiliu. În 7 Mai 1470 mitropolitul apare ca luând parte la consiliu, alături de Domn și de boieri.

Un alt colaborator al lui Ștefan cel mare a fost episcopul Tarasie al Romanului, care figurează în actul din 13 Aug. 1464 ca martor imediat după familia domnitoare, iar în 14 Oct. 1473 ca martor după mitropolit și doi episcopi.

Succesorul lui Teoctist, mitropolitul Gheorghe nu se găsește în consiliu și nu este pomenit ca martor în chestiuni interne, dar este citat ca martor în tratatele cu Polonia în anul

1499, unde este amintit și Vasile episcopul Romanului și Ioanichie episcopul Rădăuților. Acest din urmă episcop îl aflăm pomenit ca martor într'un act intern din 25 Aprilie 1472 și în actul intern din 14 Oct. 1473.

Ștefan cel Mare prin documentul din 15 Martie 1490 confirmă episcopiei de Rădăuți dreptul de stăpânire peste 50 sate⁴⁾, iar mănăstirea Putna peste 30 sate. „Toate mănăstirile aveau sate multe. Domnul le-a dat privilegiul să strângă dar, din sate, să împartă justiția și să se bucure de toate drepturile pe cari le avea Domnul.⁵⁾

Ștefan cel mare dăruiește episcopiei de Roman două sate și episcopului dreptul de a judeca pe locuitorii acelor sate, luând amenzi dela judecăți⁶⁾.

Episcopia de Rădăuți primește dela domnitorul cel mare dreptul de judecată asupra locuitorilor din Coțmani și Rădăuți.

Pe vremea lui Ștefan cel Mare, mitropolii și episcopii își aveau „domniile de pământuri și scutirile, drepturile de judecată, întocmai cum le aveau și mănăstirile. Săracii din Suceava și Roman, alcătuiți în breaslă, erau să fie judecați numai de episcopie. *Dichiul* judecător nu se pomenește încă, dar la 1458 e vorba de protopopul ce stătea pe lângă fiecare vlădică și de „dregător“ sau Slavonește, ureadnic.⁴⁾

(Va urma.)

Un nou așezământ cultural la granița de Vest

— Institutul Social Banat-Crișana —

Institutul Social Banat-Crișana, înființat la Timișoara în 21 V 1932, din inițiativa alor doi distinși intelectuali bănățeni D-nii Dr. Cornel Groșoreanu și Dr. Iosif Nemolanu și cu prețiosul concurs al D-lui prof. Gusti, actualul ministru al instrucțiunii publice, și-a început activitatea, aproape pe neobservate, și în orașul nostru. Dată fiind importanța scopurilor ce le urmărește, socotim că este util a atrage atențiunea preoștili dela granița de Vest asupra acestui nou așezământ, care are menirea să umple unul dintre cele mai simțite goluri ale vieții noastre culturale.

Institutul social Banat-Crișana s'a născut din aceleași imperioase necesități, cari au determinat acum 15 ani constituirea „Asociației pentru studiul și reforma socială“, transformată la 1921 în Institutul Social

¹⁾ I. Ursu: op. citat p. 400

²⁾ I. Ursu: op. cit. p. 289 și 424

³⁾ Bogdan: Documentele lui Ștefan cel Mare. II. 290 după Ursu: Ștefan cel mare p. 289.

⁴⁾ Bogdan I. p. 405 după Ursu: op. c. p. 340.

⁵⁾ Ursu: op. cit. p. 340.

⁶⁾ Ursu: op. cit. p. 401.

⁷⁾ Iorga: Ist. Bis. Românești: 1928 p. 93

Român. Ca și acest Institut, Institutul Social Banat-Crișana își propune să cerceteze problemele științelor sociale, privitoare bineînțeles la starea socială a regiunii dealungul frontierei de Vest. Studiind realitățile vieții românești din această parte a țării, cu ajutorul unor metode rigurose științifice, bazate pe statistică, arhivă și documentare, el va facilita munca reformatorului legislativ de mâine, scutindu-l de a acționa sub impresia unor simple supoziii apriorice. Concepțiile politice, dacă vor să promoveze societatea, trebuie să pornească dela societate, nu dela o ideologie fără legături cu ea.

Mijloacele de acțiune ale Institutului Social Banat-Crișana sunt următoarele:

1. Organizarea de publicații.
2. Acordarea de premii.
3. Organizarea de anchete și cercetări monografice.
4. Răspândirea cunoștințelor despre chestiunile sociale.

5. Înființarea unei biblioteci a publicațiilor ce tratează probleme sociale, a unei arhive cuprinzând material sociologic informativ și a unui birou statistic.

În ce privește organizarea, Inst. Soc. Banat-Crișana formează un corp unic, compus din secțiunile de mai jos:

1. Secția economică, financiară, tehnică și agrară.
2. Secția politică-socială și sociologică.
3. Secția Culturală și artistică.
4. Secția juridică.
5. Secția de studii urbanistice și administrative.
6. Secția problemei minoritare.
7. Secția medico-socială.

Fiecare secțiune, condusă de un comitet de trei membri, este obligată a realiza an de an câte un program minimal. Pentru publicarea materialului documentativ, Inst. Soc. Banat-Crișana dispune de o revistă, al cărei prim număr a apărut în condițiuni promițătoare.

Este locul să amintim aici, că sediul central al Inst. Soc. Banat-Crișana se află la Timișoara, unde funcționează toate secțiunile menționate mai sus. Președintele de drept al Institutului va fi întotdeauna rectorul școlii politehnice.

Până în prezent, la Arad s'au înființat două secțiuni: una artistico-culturală, sub președinția d-lui Dr. Teodor Botiș, rectorul Academiei Teologice și alta medico-socială, sub președinția d-lui dr. D. Cosma, medic primar județean. Ambele secțiuni și-au inaugurat deja activitatea, supt auspiciul îmbucurătoare. Pentru orientarea cetitorilor, ne permitem a reproduce punctele ce constituiesc programul minimal al secțiunii artistico-culturale din Arad, program care va fi dus la îndeplinire în anul curent.

1. Dl dr. T. Botiș va studia viața și opera membrilor marcantii ai familiei Mocioni, cari au fost

în trecut conducătorii vieții politice din Crișana și Banat.

2. Dl prof. Teodor Mariș se ocupă de posibilitățile de a face învățământul primar în cadrul organizației sale actuale, cu aplicații speciale la jud. Arad.

3. Dl prof. Tr. Mager va trata problema regionalismului educativ, cu privire la ținutul Hălmgliului.

4. Dl Nestor Covaci va colecționa folklorul din jud. Arad. Colecționarea folklorului, fiind o operă migăloasă, care recere timp mai îndelungat, va fi eşalonată pe durata mai multor ani. Profităm de acest prilej, ca să atragem preoțimii atențiunea asupra serviciului ce l-ar putea aduce cauzei culturale din județul lor, trimițând d-lui N. Covaci, bibliotecarul Palatului Cultural, tot materialul folkloristic de care dispun. Este fără îndoială o constatare extrem de dureroasă pentru noi că, nici după 14 ani de viață românească, nu am reușit să avem măcar o colecție a poeziilor populare din județul Arad.

5. Dl Octavian Lupaș, secretarul secțiunii, va stabili cadrul istoric al comunei Sâmbăteni, după metoda adoptată de Inst. Social Român. Dl prof. Marcel Olinescu va cerceta activitatea estetică a locuitorilor din aceeași comună, pregătind totodată și un album de schițe plastice „Aradul pitoresc”, în genul valoroasei d-sale lucrări „Botoșanii cari se duc”.

Fiind convinși că și în rândurile preoțimii există preocupări de ordin monografic-sociologic, ne permitem a atrage atențiunea tuturor celor ce lucrează în special la monografia lor, să se pună în legătură cu secțiunea culturală a Institutului Soc. Banat-Crișana, cu sediul în Arad — Palatul Cultural — de unde vor primi toate indicațiile necesare în această privință.

Pentru o sumară orientare a celor interesați, dăm mai la vale planul monografic-sociologic adoptat de secțiunea culturală din Arad a Inst. Soc. Banat-Crișana.

I. Cadrul cosmologic

1. Așezarea geografică (latitudine, longitudine).
2. Solul (muntos, de câmpie, de pădure, mlaștin).
3. Subsolul (ce bogății posedă?)
4. Depărtarea de orașele și satele vecine.
5. Dacă e așezat în drumul unei căi mari sau mici de comunicație.
6. Fauna și flora satului.

II. Cadrul biologic.

1. Numărul populației (pe vârste și sexe, confesiuni, profesioni).
2. Variația populației (emigrări, imigrări, natalitate, mortalitate).
3. Mijloace sanitare (dispensar, spital, medicul de plasă, farmacie, medicamente farmaceutice și mijloace naturale; izvoare termale, etc.)

III. Cadrul istoric

1. Originea satului (Când s'a înființat, de cine, cum?)

Date istorice mai importante în legătură cu istoria națională.

2. Evoluția satului (cercetarea arhivelor și a cronicelor. Confrontarea cu amintirile bătrânilor din sat.)

3. Caracteristice istorice actuale. (Rămașițe, ruine, monumente, valuri, etc.)

IV. Cadrul psihic

Caracteristica psihologică (temperamentul, activitatea):

1. Sentimentul: a) cum se manifestă sentimentul estetic? (covoare, încrustături, bldare; etc.) b) cum se manifestă sentimentul religios? (cultul, mergerea la biserică); c) cum se manifestă sentimentul moral? (criminalitatea, etc.)

2. Intellectul. Cari sunt ideile, reprezentările, principiile asupra lumii și a lui Dumnezeu, etc.)

3. Voința. Obiceiurile (la nașteri, botez, căsătorie, moarte, etc.); superstițiile (strigol, stafii, numere fatale, zile și ceasuri rele).

Activitatea economică.

1. Averile personale și familiare.

2. Unelele de muncă.

3. Vatra satului și izlazul. (Sunt bălți? Ce produc? Sunt păduri? Tăiatul lemnului. Vânătorul, etc.)

4. Târgurile. (Cum și unde se fac? Care e activitatea lor).

5. Cari sunt căile de comunicație?

6. Bugetul: familiei, satului, prin date statistice (Cari sunt veniturile, cheltuielile, excedentul?)

7. Băncile sătești (Capitalul, operațiile, numărul celor ce se împrumută și pentru cari scopuri?)

8. Cooperativele și celelalte organe comerciale și industriale.

VI. Activitatea Juridică

1. Este judecătoria, post de jendarmi?

2. Cari sunt delicturile?

3. Ideile țăranilor privitoare la legi. Obiceiul pămantului.

4. Idelle țăranilor privitoare la jandarmi.

5. Cum sunt raporturile sociale în sat.

VII Activitatea politică

1. Se fac alegeri în sat?

2. Care e starea de spirit în vremea alegerilor? (bătăi, etc.)

3. Există case politice sau cluburi?

4. De cine sunt conduse? Ideile conducătorilor.

5. E dezvoltat simțul civic? (Prin întrebări individuale).

6. Activitatea politică e dăunătoare? (Sunt url pe teme politice? etc.)

VIII. Activitatea spirituală

1. Intelectuală. (Idel despre lume, Dumnezeu pământ, lege).

Numărul copiilor ce urmează la școală. Școala, biblioteca, casa de sfat, uezători culturale, etc.

2. Morală și religioasă. Biserica e frecventată? Există secte? Sunt alcoolici? Opiniuni asupra libertății, crimei, etc. Educația familiară, etc.

3. Estetică. Întrebări asupra frumosului în natură și în artă. Evoluția gustului estetic (părerii asupra costumului, modulul de construcție a caselor, etc.

4. Factorii culturali și activitatea lor. (Statistică asupra copiilor cari ies din școală, etc.

Ca încheiere, amintim că taxa de membru al Institutului Social Banat-Crișana este de 240 lei anual, plătită în rate lunare de câte 20 lei. În schimbul acestor taxe, membrii primesc gratuit revista Institutului

Inscrieri se fac la dl Nestor Covaci, bibliotecarul Palatului Cultural.

O. L.

Mijloace de consolidare ortodoxă.

de arhim. P. Morușca.

Două măsuri.

Românul ortodox își poate trăi viața întreagă în fără de legi de notorietate publică, poate duce o viață de concubinaj, poate să-și bată joc de preot și de instituția, pe care o reprezintă, de rânduelile și actele ei sfînșitoare; poate să hulească și baijocurească lucrurile sfînșe, să se declare ateu fără jenă, să nu se spovedească și împărlășiască nici pe patul de moarte, când închide ochii, — dacă familiarii doresc și plătesc, i-se face cea mai sgomotoasă paradă bisericească la înmormântare, cu sobor de preoși, cu delegații speciale. Iară sărmanului om de omenie, credincios și evlavios toată viața lui, i-se face prohodul simplu și la re-pezeală.

Cred că trebuie făcută o distincție măcar la moarte, când Biserica e chemată să dea cinstirea ei. Aici se impune o măsură: cei ce mor de moarte naturală — și nu subit — fără să se fi mărturisit și împărlășit nici pe patul de moarte, să nu mai fie îngăduiți a fi duși la biserică, spre a fi prohodii. Și unde nu este obiceiul prohodul și biserică, să se găsească alte mijloace de distincție. În tot cazul ceremonia religioasă a înmormântării să fie redusă la strictul tipiconal, fără predică, fără cetiri de evanghelii și eclemenii pe drum și cu un singur preot, ori câtă insistență și bani ar depune

familiarii. Dimpotrivă, mortul evlavios în viață, se va îngropa cu cinste deosebită, chiar de nu poate plăti. Asemenea să se pună din nou și mai insistent *mărturisirea nu ascultă, să nu li se permită intrarea în biserică până nu depun, dacă odată cuminecarea membrilor corporațiilor bisericesti.* „Primind trupul și sângele Domnului însemnează a primi viața vecinică”, zice Sf. Irineu, Domnul și Mântuitorul nostru spune răspicat: „Cel ce nu mănâncă trupul Meu și nu bea sângele Meu, nu va intra întru Impărăția Cerurilor”.

La fel trebuie să se facă o distincție între fecioara și feciorul care și-a păstrat cinstea până la ceasul cununiei, și între fata care și-a dat cinstea pe rușine. Cei cari s'au însoțit nelegiuit să nu fie îngăduiți a mai pune vâl de mireasă, sau peană de mire. Și dacă măsura a fost adusă la cunoștința obștei în chip oficial.

Asalturi vrășmașe.

Fajă de asalturile eterodocse, uniate și sectare, trăim în conștiința vie și în convingerea neclintită, că Biserica lui Hristos nici porțile iadului nu o vor birui.

Ortodoxia nu poate fi înfrântă pentru că Insuș Intemeietorul i-a asigurat asistența Sa până la sfârșitul veacurilor.

Biserica nu poate fi biruită. Dar uneltirile oamenilor o pot împiedeca în mersul ei ascendent, o pot împinge pe aceeaș cale a Golgotei suferințelor și umilirilor, o pot arunca în cristelnița botezului de sânge, ca odinioară în vremurile prigonirilor și ca în prăpădul din Răsăritul comunist. De aceea nu ne putem desinteresa de atacuri, ci trebuie să ieșim pe teren la luptă cu încrederea în biruință, căci Domnul ne spune: „Îndrăzniți Eu am biruit lumea... „Iată Eu cu voi sunt...” Mijloacele de apărare și combatere a sectelor sunt expuse cu ultimul element nou, ce s'ar mai putea aduce, în cărțile Preasfințitului nostru Stăpân.

Cel mai de seamă mijloc de apărare însă e acela al *imunizării credincioșilor noștri*. Să nu lăsăm porți deschise, slăbiciunile, patimile și obiceiurile rele, pe cari atacându-le vrășmașul cu succes, pătrunde în forlăreața de apărare a sufletului ortodox, producând ravagii. Iar dacă se găsesc în lăuntru Bisericii creștini cu înclinări spre uneași și sectari, ei trebuiesc isgoniți, mai nainte cu un ceas de a trece ei în rândurile inamice. Să se elimineze din Biserică, după o admoniere între patru ochi și alta în fața consiliului și a Bisericii. Spus Bisericii fără să se reculeagă și îndrepte de pe calea rătăcirii, trebuie să fie socotit ca un păgân și vameș — oricine are legături cu uneașii ori sectarii, fără să părăsească nici Biserica. Măsura este desigur îndrăzneală, dar nu mă îndoiesc de eficacitatea ei. Dacă nu mai readuce pe cel pornit pe panta rătăcirii, desigur va cutremura pe alții, cari își vor trage seama și-și vor rectifica atitudinea de viață în Biserică. Biserica și Duhul dintr'ânsa nu se judecă după mulțimea celor botezați de ea; mai puțin după

ceice au devenit indiferenți, ci după aceia cari trăesc efectiv în Duhul ei.

În privința *combaterii directe a rătăcirilor sectare*, ca și a atacurilor altor confesiuni, discuția contradictorie o socotesc utilă numai în cazul când cel rătăcit manifestă o sinceră dorință de a se lumina și încredința de adevăr. Și atunci se vor susține discuții personale, particulare. În public, când nu se poate evita discuția, ea trebuie să tindă a rușina pe opozant. Scurt și categoric, fără jigniri, dar și fără să lase impresia unei măsurări dela egal la egal, convinși fiind că astfel de discuții n'au dus la rezultate de reconverție, ci mai de grabă au sporit încrederea contrarului, mândrindu-se că reprezentantul Bisericii noastre drept credincioase nu l-a putut clăti din susținerile lui.

(Fine)

Porunca a cincea dumnezeiască

De preotul *Florea Codreanu*

(Continuare)

Socrii, ginerii, nurorile.

Am zis, că părinții sunt cei mai aproape de noi dintre toți oamenii și că pentru aceasta porunca a cincea dumnezeiască este cea dintâiu între poruncile de pe tabla a doua. Întrebarea este acum: Se poate împăca porunca aceasta care zice: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta..” cu porunca ce zice: „Va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa..”?

Nouă ne place să credem, că cea mai mare parte a ginerilor și a nurorilor cinstesc pe socrii și soacrele lor. Este foarte dureros, că nu toți ginerii și nu toate nurorile își cinstesc pe socrii și pe soacrele lor. Dacă soțul și soția sunt un trup și un suflet, înseamnă că nora e nu numai nora socrilor, ginerele e nu numai ginerele socrilor, ci sunt fiul, sau fiica lor. Prin urmare ginerele și nora sunt datori să-și cinstească socrii tot așa ca și pe părinții lor, căci părinți și sunt. Firește, socrul și soacra să iubească pe noră sau pe ginere ca și pe fiica sau fiul lor, căci fiii lor și sunt.

Între socri și gineri, sau între socri și nurori se întâmplă cele mai multe lucruri slabe și cele slabe slăbesc, otrăvesc sfințenia vieții familiare. Și nu știi cine are păcatul, cine e vinovat: părinții, sau copiii, socrii sau nora și ginerele? Uneori, poate, și unii și alții. Vor avea însă să răspundă și înaintea urmașilor lor și înaintea lumii și înaintea lui Dumnezeu toți cei cari otrăvesc sfințenia vieții familiare. — În tot cazul, soacra care nu-și iubește nora, dovedește că nici fiu nu și-l iubește. Nora, care nu-și cinstește soacra, prin

neiubirea aceasta arată, că nici soțul nu și-l iubește cu adevărat. Dacă o mamă, sau un tată își iubește fiul și fiica, trebuie să iubească și pe nora, sau gine-rele, cari sunt un trup cu fiul, sau fiica lor. Soția, care își iubește cu adevărat soțul, trebuie să cinstească și pe aceia, cari au jertfit din sănătatea și din viața lor, ca să-i crească bărbat. — E bine să mai punem aci și un alt adevăr, anume: Că feciorul care dă voie soției să-i batjocurească părinții, dovedește, că nici el nu și-i cinstește cum ar trebui, iar nora care nu-și cinstește socrii arată, că se trage dintr'o familie, în care nu s'a dat luare aminte poruncii a cincea. Din data ce soț și soție sunt una prin sfânta Taină a Cununiei, părinții lor încă sunt una și aceeași cinste li se cuvine tuturor părinților deopotrivă, fie că se numesc tată și mamă. Mai mult, și am vrea să înțeleg bine minte, că un ginere sau o noră, dacă sunt înțelepți, dacă li s'a dat o bună creștere acasă, nici nu zice socrilor: soacră, socrule, ci tată și mamă.

Pentru aceasta — însemnați-vă bine, în cele ce urmează, vorbind despre părinți, vom înțelege și pe socri, căci și după buna cuviință și după legea ome-nească și după rânduiala sfintei noastre Biserici ortodoxe și după porunca lui Dumnezeu, socrii trebuie să se numească părinți.

Ce răsplătim părinților cu iubirea?

Pentru ce trebuie să fie părinții cinstiți de către copiii lor? Un copil de școală a fost întregat, de ce trebuie să cinstească el pe părinții săi și el a răspuns așa: «Pentru că sunt părinții mei». După regula întrebărilor și răspunsurilor școlare, răspunsul școlarului nu a fost îndestulitor. Cu toate acestea, noi credem, că un mai bun răspuns nici nu se poate da. «Pentru că sunt părinții noștrii». Întâiu și întâiu, după Dumnezeu, părinților avem să le mulțămim, că suntem, că ni-au dat și ne-au păstrat viața. O, și câți copii au primit viața, iar mama lor a pierdut viața în chinurile nașterii. Acesta e un lucru atât de însemnat, așa de mare și așa de sfânt, că Mântuitorul aseamănă viața de strămtorare și de bucurie a Bisericii sale cu durerile și cu bucuria mamei. «Femeia când naște, întristare are, căci a sosit ceasul ei; iar dacă naște copilul, nu-și mai aduce aminte de scârbă, pentru bucuria că s'a născut om în lume».

Copilul are să cinstească pe mama sa și pentru scârba durerilor în care l-a născut, dar și pentru bucuria ei, că l-a văzut. Nici nu este bucurie mai mare decât bucuria mamei, când își vede copilul sănătos, întreg, cu mâinile și cu picioarele bune, cu ochii buni. Se bucură de plânsul lui, căci știe că nu l-a născut mut. Se bucură de râsul lui, căci știe, că e întreg la suflet. Toate aceste bucurii sunt izvorite din iubirea mamei față de copil. — Dacă se întâmplă, Doamne ferește pe toate mamele, dacă totuși se întâmplă, ca acel copil să fie olog, mut, surd sau altfel, mama

se umple de durere și toată viața ei este tristă pentru copil, dar și în durerea aceasta, este cuprinsă iubirea ei de mamă. — Astfel, de-i întreg, citov și sănătos copilul, ea se bucură; de-i altfel, ea se întristează. Copilul însă în tot chipul e dator să o cinstească, pentru că iubirea ei în tot chipul cere să fie răsplătită cu cinste și cu iubire.

Câtă jertfă aduce ea de aci încolo pentru copiii săi! Li alăptează, îi adoarme, îi poartă pe brațe. Când se deșteaptă copilul, ea e lângă el și nu poate să fie departe de el, când el adoarme. Când e bolnav copilul, mama n'are somn, n'ar odihna. Îi leagă în leagăn și-l leagă pe brațe, îi vorbește și-l întrebă, căci ea vrea să știe și trebuie să ghicească ce-l doare pe copil, ce-i lipsește. Când, în sfârșit se alină copilul și pare că vrea să doarmă, încearcă și mama să se odihnească, dar nu așipește bine și copilul o chiamă din nou cu plânsul său. Zile și nopți și săptămâni de-a rândul ea-și jertfește odihna, sănătatea, jertfește din viața sa pentru copil. Care copil va putea să răsplătească cu îndestulitoare cinste jertfa cea mare și sfântă a mamei sale? — Câtă bucurie are mama, când își vede copilul târându-se pe vatra casei, sau când încearcă să se ridice în picioare! Cum îl chiamă la sine, îndemnându-l să facă cel dintâiu pas: «La mama, la mama vină!» O, și câtă grijă trebuie să aibă ea de aci încolo: să nu cadă copilul, să nu-și frângă o mână, sau un picior; să nu umble cu cuțitul, să nu ajungă la apă, să-l ferească de foc. Din ce copilul crește, cresc și grijile mamei. Să nu umble copilul în locuri rele, să nu se întovărășească cu cei răi, să-l îmbrace, să-l poarte curat la școală, să-l îndemne la sânguință, la purtare bună. Și grija ei nu se mai sfârșește. Când îl vede mare, e mare și bucuria mamei, dar și grija și teama sunt mari: Unde umblă, ce face, nu-i aduce necaz și rușine? Cum umblă să se căsătorească, pe cine ia, pe cine aduce în casă? Griji și iarăș griji, izvorite din inima de mamă pentru binele și fericirea copiilor.

Dar osteneala tatălui cine o poate cumpăni și prețui? Cine-i poate număra gândurile: ce vom mânca mâine, ce vom îmbrăca, cum vom îndrepta una, cum vom direge alta la casă? Cine va număra picăturile de sudori în care se scaldă un tată o viață întregă? Cine va număra vânturile, ploile cari l-au bătut, arșița care l-a ars în munca pentru pâinea, haina, încălzimintea, căldura în casă, cărțile pentru școală? — Potu-se acestea toate răsplăti îndeajuns cu cinstea copiilor față de părinți? Însemnați-vă pentru totdeauna, că părinții jertfesc din sănătatea, din viața lor pentru copii și nu uitați, că jertfa se aduce lui Dumnezeu, iar Dumnezeu o răsplătește prin copii. Pentru aceasta a poruncit Dumnezeu: «Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta». Cinstește-i pentru jertfa cea mare și bogată, pe care au adus-o ei pentru tine. Aceasta este — după cuvântul sfântului apostol Pavel — singura

poruncă împreună cu făgăduință. De-ți vei cinși părinții, fericit vei fi pe acest pământ și viață îndelungă vei avea. Pentru aceasta scrie dreptul Solomon: «Cel ce nu cinstește pe tatăl său, și se lapadă de mama sa, rușina-se-va și ocărit va fi».

(Va urma.)

10 Mai în Arad.

Ziua de 10 Mai s'a sărbătorit în orașul nostru cu evlavla și fastul cuvenit acestui praznic național.

De dimineață tot orașul a fost pavozat cu draperii naționale.

La ora nouă toți elevii au fost concentrați în școlile lor, unde profesorii de istorie le-au explicat însemnătatea zilei. La ora 10^{1/2} s'a oficiat serviciul divin la catedrală, pontificat de I. P. C. S. Arhimandritul Dr. Suciu Iustin, asistat de consilierii eparhiali și preoțimea parohială din Arad. Au asistat autoritățile civile, militare, școlare și diferite societăți. La fine a vorbit convingător, despre modul cum trebuie să sărbătorim această zi, părintele Codreanu. — La ora 11 a fost defilare înaintea Primăriei, în fața generalilor Antonescu și Băncu și în prezența autorităților și unui public imens, care a umplut bulevardul mare dela Teatru până la Primărie.

Au defilat școlile, diferite societăți, apoi armata. Măndra noastră armată condusă de ofițeri rezoluți, a fost admirată și aplaudată de marele public.

La ora 12 a fost recepție la Prefectura județului. Dnii generalii Antonescu și Băncu și prefectul Dr. A. Lazar au primit omagii diferitelor instituțiuni, pe care le vor transmite M. S. Regelui și înaltului guvern.

După masă Asociația „Astra” a aranjat un festival bine reușit în Palatul Cultural. Corul școlii de Arte și Meserii, condus de d-șoara Lepa, a cântat mai multe cântece. Inginerul Cărpinișan a vorbit despre 10 Mai.

Fetițele dela liceul de fete și școala profesională au delectat publicul cu mai multe dansuri naționale.

INFORMAȚIUNI.

Dnul Vasile Goldiș decorat de M. S. Regele.

Aflăm cu plăcere că d. Ministru Vasile Goldiș, secretarul episcopiei noastre, a fost decorat de M. S. Regele cu ordinul „Ferdinand I.”. Înalta atențiune a Suveranului nostru va fi o blândă mângâiere asupra dlui Vasile Gol-

diș, care și acum zace pe patul de suferințe într'un sanator din Cluj.

Cu ocaziunea distincției binemeritate, d. O. Goga a trimis dlui Goldiș următoarea telegramă: „La binecuvântata distincție regală, care încoronează adevărata vrednicie a unei vieți, împreună cu toată lumea românească se asociază și devotatul dumitale elev Octavian Goga.”

Ne asociem și noi cu sincere felicitări la distincția dlui Goldiș, rugând pe Dumnezeu să-i dea sănătate grabnică, ca să-l vedem târși în mijlocul nostru.

Suntem informați că pe adresa dlui Goldiș, la sanatorul Hațieganu, s'au trimis din Arad și din toate părțile patriei telegrame de felicitare și urări de grabnică însănătoșare.

Propaganda religioasă în alte părți. — Irlandezii au născocit meșteșugul de a sili pe trecători să citească biblia pe cer. Seara, după ce se întunecă, cu proiecțiunii luminoase, ei zugrăvesc pe cer texte din noul și vechiul testament și cari sunt citite de mil de trecători. În fiecare seară se citește un nou text biblic. Bună treabă.

Medicii catolici din Italia au ținut la Florența un congres și au hotărât să lucreze cot la cot cu preoții pentru binele obștesc. Din această conlucrare a preotului cu medicul, din morala unită cu medicina va rezulta mare și mult bine trupesc și sufleteșc pentru locuitorii țării.

Oare cărturarii dela noi n'ar face și ei bine să conlucreze cu preoții la înstărirea sufletească și trupescă a norodului?

Posta Redacției.

Mai multora. Frații preoți sau alți domni, cari trimit la „Biserica și Școala” material pentru publicare, sunt rugați să nu condiționeze publicarea articolelor lor nici de timp nici de loc. Redacția publică acele articole când are posibilitate și nu când vrea.

Autorii să-și concentreze materialul astfel, ca în propoziții puține să spue tot.

Tie Flaviu. Articolul D-tale: De pe frontul pastoral a ajuns fără știrea mea în „Lumina Tineretului”.

Citiți
«Biserica și Școala»

Parohii vacante.

Concurs repetit.

Pentru îndeplinirea parohiei Dubești, protopopiatul Birchiș, se publică din nou concurs cu termen de 30 de zile.

Venitele parohiale sunt:

1. Uzufuctul seslunei parohiale în estenzlune de 29 jug.
2. Uzufuctul intravilanului parohial de 800 stg. □
3. Stolele legale.
4. Birul legal, care se ia în concurs din oficiu pe baza coalei de fastlune B.
5. Intregirea dela stat, care parohia nu o garantează.

6. Casa parohială nu este. Consiliul parohial însă se deobligă a achita chiria pentru locuința preotului până se va edifica casă parohială.

7. Preotul ales va suporta toate impozitele după beneficiul parohial, va predica în duminici și sărbători și va catehiza elevii dela școala primară din loc, fără altă remunerație dela parohie.

Parohia este de clasa III-a.

Cei ce doresc a compete la aceasta parohie, vor înalota recursele în termenul concursului. Cu încuviințarea protopopului se vor prezenta în acest interval în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorice, observând strict dispozițiile §-lul 33 din Reg. pentru parohii.

Consiliul parohial.

În conțelegere cu Traian Cibian protopopul Birchișului.

—□—

3-3

În conformitate cu aprobarea Consiliului Eparhiale Nr. 3395/1933, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile pentru îndeplinirea parohiei a II-a, vacante din Pauliș.

Parohia este de clasa I.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Usufuctul unei sesiuni parohiale, în estensiu-ne ei de azi, și anume: 27 jugh. cad. teren arabil, iar restul de 5 jugh. cad. fânaș.

2. Stolele legale.

3. Birul legal.

Parohia fiind scoasă din bugetul statului, alesul nu va beneficia de întregire dela stat în anul bugetar 1933/4.

De locuință se va îngriji alesul, care va mai avea să propună învățământul religios la toate școlile primare de stat din comună și se achite toate impozitele după beneficiul preoțesc.

Cererile de concurs, instruite cu documentele de cvalificațlune și eventualul serviciu și adresate consiliului parohial ort. rom. din Pauliș, se vor trimite Oficiului protopresbiteral ort. rom. din Radna, iar reflectanții se vor prezenta, — cu stricta observare a dispozițiilor regulamentare, — în sfânta biserică din Pauliș, spre a-și dovedi destoinicia în cele rituale și oratorice.

Din ședința la 30 April 1933.

Consiliul parohial

În înțelegere cu: *Procopie Givulescu*, protopresbiter.

—□—

1-3

Concurs repetit.

Consiliul parohial ort. rom. din Socodor, protopopiatul Chișineu-Criș, în scopul îndeplinirii parohiei I-a, devenită vacantă, publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în organul oficial „Biserica și Școala“.

Beneficiile împreunate cu acest post de paroh sunt:

1. Una sesie parohială pământ arabil, care are 32 jugh. cad.

2. Birul legal,

3. Stolele legale staverite în „Norma Stolară“,

4. Intregirea dotației dela Stat, pentru care consiliul parohial nu răspunde.

Parohia este de cl. I-a (întâia), deci dela concurenții se cere cvalificațlunea regulamentară de cl. I-a.

Preotul ales va servi și predica regulat în sf. biserică ori de câte ori îi vine rândul, având serviciu tot a treia săptămână.

Va catehiza la școala primară, în salele la care va fi împărțit, fără nici o altă remunerație. Va suporta toate impozitele după beneficiul din parohie.

Concurenții la acest post de paroh se vor prezenta în vre-o Duminică ori sărbătoare în sf. Biserică din Socodor, pentru a-și arăta destoinicia în cele rituale și oratorice, având avizul preslabil al protopopului tractual și vor înalota cererile lor în termenul concursual, însoțite de anexele necesare, adresate „Consiliului parohial din Socodor“, Oficiul protopopesc ort. rom. din Chișineu-Criș.

Socodor, din ședința consiliului parohial, tinută la 13 Febr. 1933.

Consiliul Parohial.

În conțelegere cu: *Petru Marșleu* protopop.

1-3